

A forradalom és emigrálás.

Visszagondolva az ötven év előtti eseményekre, szeretném röviden vázolni, hogy részemről, mint volt csendőrtisztre hogyan hatottak az események.

A parancsuralmi és demokratikusnak nem nevezhető kommunista rendszer magyarországi egén egy kis derű és a szélben pedig a szabadság fuvallata kezdett lengedezni, ami Lengyelországból kiindulva érte el hazánkat.

Az átkozott Rákosi menesztése után, akinek uralmát maguk a kommunisták is megsokallták, az írók, művészek, Petőfi-körön keresztül szabadabb hangot és kriticismust hallattak, ami azután elterjedt a lakosság széles rétegei között. Ennek hatására 1956. október 23.-án kitört a felkelés.

Magam akkor a Budapest Fehérvári úton lévő Fogaskerékgyár munkása voltam. Mint fogazó szakmunkás, az átképzési tanfolyam után dolgoztam a gyárban. A délelőtti órákban a szakszervezet titkára Fisher elvtárs közölte, hogy a gyár dolgozói kivonulnak a Pálffy téren lévő Bem szoborhoz tüntetni a szabadság mellett. Hosszú oszlopban vonultunk a szoborhoz, elől nemzeti zászlót lobogtatva. Ahogy kiértünk láttuk, hogy nagy tömeg veszi körül Bem tábornok szobrát. Több beszéd hangzott el, mondhatni hazafias tónusban. Pár héttel azelőtt ezekért a beszédekért az Andrássy út 60-ban találta volna magát a szónok. Ez mind nekem hihetetlennek látszott és hangzott, reménykedni kezdtem, hogy talán mégis ez jelenti a végét az átkos bolsevik rendszernek és végre kivonulnak a szovjet csapatok hazánkból. Itt hallottuk, hogy a rádiónál, de a hatalmas tömeg betöltötte az utcákat, hogy mozogni sem lehetett. Ugyancsak hallottam, hogy a Tisza Kálmán téren a párt székházánál harcok folynak a szabadságharcosok és az elkeseredetten védekező ávosok között. Ide már eljutottam, de akkor már vége volt a harcnak. Az Ávosok egy része megadta magát, párat felkoncoltak a szabadságharcosok, a többi visszamenekült a pártházba. Kiállították a pártkönyveket amit náluk találtak. Ez bizonyította a magas fizetéseket, amit kaptak az államtól.

Közben besötétedett, kimentem a Vágóhídi HÉV állomáshoz, hogy haza menjek. Szigetújfalun laktunk, ahová a kitelepítés után költöztünk, meg volt tiltva a Budapestre való visszaköltözködés. Itt kisült, hogy a helyiérdekű már nem közlekedik, nem tudták mikor indul meg megint a forgalom. Így a nagybátyámékhoz mentem aludni a Kecskeméti utcába.

Másnap nyakamba vettem a várost, és amint járkálok, látom, hogy a harcok megindultak a szovjet egységek, főleg harcokcsik ellen. A Nagy-Körúton járva egy fegyveres fiatalokból álló csoportot látok, akik szervezkedtek és védelemre próbáltak berendezkedni. Oda mentem hozzájuk, mondván, katonai ismeretekkel rendelkezem, csendőr százados voltam, szívesen állok rendelkezésükre és segítségükre.. Erre a vezetőjüknek látszó egyik fiatal a következőket válaszolta: „köszönjük a felajánlást, de nem kívánjuk az ön segítségét, ez a mi harcunk és nincs szükségünk a régi rendszer embereire”. Mit tehettem, ott hagytam őket és igyekeztem védett helyet találni, mivel a harcok kezdtek veszélyesnek látszani, az oroszok tüzet nyitottak minden járókelőre.

Amint tudjuk, a rövid életű szabadságnak véget vetett a szovjet túlerő. Habár először úgy nézett ki, hogy a szabadságharcosok győztek. Fiatal életüket feláldozva, a világon eddig nem látott hősiességgel harcolta. Az orosz harcokcsikra felugrálva dobták be a Molotov-koktélokot, felgyújtva azokat, megsemmisítve a bent ülőket. A túlerő és a nyugati segítség hiányában pusztulásra volt ítélve a hősiességem.

Közben megindult a közlekedés a Csepel-szigetre, így hazatértem. Itthon megbeszéltem a feleségemmel, hogy itt az utolsó alkalom elhagyni az országot, és nem megvárni a forradalom leverése utáni megtorlást. Átkerékpároztam Ráckevére és felkerestem barátomat, Dr.Szebellédy László volt csendőr százados. Ő is igazat adott nekem, hogy távozni kellés kiterveltük, hogy együtt megyünk. Neki volt egy rokona, aki hídmérnök és Sopronbátfalván dolgozott az ottani híd helyreállításán. Az ő segítségével majd átjutunk a határon.

Másnap, november 26.-án az éhező Budapest részére élelmet szállító teherautó tetején megérkeztünk Pestre, mind a nyolcan Laci rokonaival egyetemben. A budafoki állomáson vonatra ültünk. Győrben leszálltunk, ahol a hídmérnök által elkészített hamis papírok vártak, amikkel másnap teherkocsival megyünk Sopronba, mint a vállalat munkásai. Reggel indulás, én lakatos, Laci

villanyszerelőként szerepelt a papírokon. A határhoz érve látjuk, hogy orosz harckocsik zárják le a határt. Megállunk az egyiknél, aki egy mongol származású katona volt, tűznél melegedtek a nyirkos reggeli ködben. Megmutattuk a papírokat, forgatta össze-vissza, de aztán átengedett bennünket. Bánfalván már várt a vezetőnk, aki át fog vinni bennünket. Egy fiatal erdőcskén indultunk el, amikor hirtelen tüzet kaptunk, a lövések a fejünk felett vágódtak a földbe. A földön hasalva vártunk, csend. Tanácskoztunk Lacival, hogy menjünk tovább, vagy vissza. A visszán döntöttünk, amikor Ily a feleségem felállott és kijelenti, ő nem megy vissza, csak tovább megy, vagy haza. Erre mit csinált a két katona? Követtük a feleségemet. Elindultunk, várjuk, hogy minden pillanatban előugranak és letartóztatnak bennünket. Semmi. Elérjük a figyelő-tornyot, üres. Megyünk tovább, látjuk az osztrák zászlót, ez a határ. Mindnyájan átszökellünk, Ausztriában vagyunk. Teljesen sötét lett, géppuska-tüzelés mögöttünk, féltünk, hogy visszamegyünk Magyarországra a kacsaringós határvonal miatt. Szerencsénk volt, megláttuk egy osztrák falu, Nickeldorf lámpáit lent a völgyben.

Az osztrák csendőr barátságosan invitált bennünket a szalmával befedett padlós iskolába. Fáradtan dűltünk a szalmára. Kis idő múlva egy zöld parolinos magyar határőr jön be és lefekszik mellém a szalmára. Beszélgetni kezdtünk, mesélem, hogy hogyan jártunk, hogy kis híján, hogy agyon nem lőttek bennünket. A honvéd rám néz és azt mondja: „hát maguk voltak azok?“, nem értettem amit mond, erre megmagyarázta, hogy ők egy kommunista hadnagy vezetésével aznap jöttek fel a toronyba, hogy újból lezárják a határt.

Egyszer csak látják a mi csoportunkat, amint a határhoz közeledünk. A hadnagy azonnal tűzparancsot ad, irány a menekülők. Először megtagadják, erre pisztolyát előhúzza figyelmeztet, hogy parancs-megtagadásért lelövi őket. Erre tüzet nyitottak, de jóval a fejünk fölé célozva, mondván csak nem lövünk agyon magyar testvéreket. Így sikerült átjutni a határon. Meséli tovább, hogy amikor mi levágódtunk, lerohantak a toronyból azzal a gondolattal, hogy mi máshol próbálunk átjutni. Arra nem gondoltak, hogy van egy erős akaratú asszony, aki tovább megy. Egyébként ez a magyar fiú is átszökött, ott hagyva a szovjet paradicsomot.

Másnap bementünk a menekülttáborba. Délután kimentünk a faluba sétálni. Amint sétálunk a főutcán, két motorbiciklis fiatalember közül az egyik megáll és nézi Laci fiamat, akin bizony egy viseltes lengyel nadrág volt. Megszólal a fiú és invitál hozzájuk, mondván, hogy nekik van hasonló kinőtt nadrágjuk, ami a Lacinak éppen jó lenne. Elvezettek haza, a névre már nem emlékszem, egy szabómester háza volt. Barátságosan fogadtak, és amikor a házigazda megtudta, hogy csendőr voltam, nem akart visszaengedni a táborba, mondván, hogy az ő édesapja is magyar csendőr volt. Ott maradtunk, megvendégeltek és másnap reggel megmutatta, hogy egy piros autóbusz megy Bécsbe, arra ülünk. Búcsúzóul adott 100 schillinget. Így sajnos nem tudtunk elbúcsúzni a barátainktól.

Bécsben az előljáróság kiközvetített bennünket Floridsdorfba, ahol kaptunk egy weekendházat és naponta ebédet a városi kávéházban. Két hétig éltünk mondhatni fényűzően. Én minden nap bementem az amerikai követségre intézni, hogy kvótára kerüljünk. Szerencsére nálam volt az évfolyamtársam levele és címe, aki Dr. Gallay László évfolyamtársam volt, és mellettem ült a tiszti tanfolyamon. Írtam, és már küldte is a befogadási nyilatkozatot. Így Münchenből repültünk New Yorkba, innen vasúton megérkeztünk Chicagoba, ahol vártak bennünket.

Ez a kis történet is igazolja, mennyire érvényesül a csendőr bajtársiasság és szeretett, nem csak közvetlenül hanem utódokon keresztül is. A forradalom pedig a maga tragédiájával örökké bennem él.

*Dr. Andrá László
m.kir.cső.szds.*